

Nr 538.

Av herr **Persson** i Trången **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 268, angående åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse.

I proposition nr 268 har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag angående åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse. De uti propositionen framförda förslagen finna vi i stort sett vara väl ägnade att verksamt bidra till utvecklingen av ifrågavarande kreditkasserörelse, och vi konstatera med synnerlig tillfredsställelse, att Kungl. Maj:t föreslagit inrättandet av ett centralorgan för rörelsen samtidigt som den nuvarande organisationsformen med smärre lokala jordbrukskassor och större distriktsorgan, centralkassor för jordbrukskredit, bibehållits. Att, såsom någon av de myndigheter, som haft att yttra sig över det av jordbruksutredningen avgivna betänkandet, vilket legat till grund för propositionen, föreslagit, ombilda centralkassorna till distriktsfilialer hade säkerligen varit mindre välbetänkt. Härigenom hade givetvis de olika ortsintressena för rörelsens framgång avsevärt försvagats samtidigt som kontrollen och övervakandet av jordbrukskassornas verksamhet hade försvårats. Såsom exempel härpå vilja vi hänvisa till Tyskland, där den för Raiffeisenorganisationen gemensamma centralbanken förlidet år företog en likvidation för att kunna ombilda sina distriktsfilialer till självständiga provinskassor och härigenom decentralisera verksamheten för att på så sätt bättre kunna leda och övervaka denna.

Om vi sålunda i stort sett kunna instämma i Kungl. Maj:ts förslag, finnas dock vissa detaljer i detsamma, i vilka vi anse, att ändringar böra företagas, och få vi på grund härav föreslå följande.

I förslaget till förordning om Svenska jordbrukskreditkassan föreslås i § 2, andra stycket, att "för jordbrukskreditkassans förbindelser svare centralkassorna i förhållande till högsta under räkenskapsåret oguldna kapitalbeloppen av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån".

Det torde emellertid få anses vara oriktigt, att centralkassornas ansvar skall utmätas icke blott efter den andelskredit, som åtnjutits, utan även för den kredit, som erhållits för utlämnande av lån mot in-teckningar lig-gande inom 60 % av taxerade jordbruksvärdet (se § 27 om centralkas-sas utlåningsrörelse), för vilken i regel icke finnes motsvarande andels-ansvar i jordbrukskassorna. Vi föreslå därför, att § 2 i förslaget ändras

i så måtto, att centralkassa skall ansvara för jordbrukskreditkassans förbindelser i förhållande till oguldna kapitalbeloppen av de lån, som erhållits från kassan för tillgodoseende av andelskredit.

I § 25 om centralkassor för jordbrukskredit föreskrives, att centralkassa må kunna avskrika fordran hos jordbrukskassa, som lidit förlust av orsak, som icke skäligen kan läggas kassans styrelse till last. Då emellertid centralkassa torde äga rätt att, efter beslut å föreningssammanträde, låta avskrika fordran hos ansluten jordbrukskassa även om bestämmelser härom icke äro intagna i författningen, anse vi, att ifrågasvarande paragraf bör utgå. Det kan nämligen befaras, att ansvarskänslan hos jordbrukskassornas styrelser vid låns beviljande avtrubbas, om det i författningen direkt föreskrives på vad sätt täckning av eventuella förluster kan ske.

I § 27 om centralkassor för jordbrukskredit och i § 43 om jordbrukskassor fastslås, att "såsom jordbruksfastighet skall anses för jordbruksändamål bebyggd fastighet" etc. I nu gällande författning för jordbruks- och centralkassor är det emellertid icke föreskrivet, att jordbruksfastighet skall vara bebyggd för att delaktighet i jordbrukskassa skall vinnas för densamma.

Anledningen till att Kungl. Maj:t intagit en dylik bestämmelse i propositionen torde ha varit den, att jordbruksutredningen i sitt betänkande såsom delaktighetsunderlag i jordbrukskassa föreslår hela taxeringsvärdet, sålunda förutom jordbruksvärde även skogs-, tomt- och industrivärde, och för förekommande av att delaktighet skulle kunna vinnas för exempelvis enbart skogsfastighet intagit sagda bestämmelse. Men då delaktighetsunderlaget enligt propositionen allt fortfarande skall bestå av enbart det taxerade jordbruksvärdet, anse vi, att nuvarande bestämmelser böra gälla i detta avseende. Det kan nämligen icke vara riktigt att en jordbrukskassemédlem, som är delaktig i kassan för en bebyggd jordbruksfastighet och som exempelvis inköper eller arrenderar en närliggande obebyggd sådan, med särskilt åsatt taxeringsvärde, icke skulle kunna vinna delaktighet i kassan för denna.

En bestämmelse i det föreliggande förslaget, som är särskilt ägnad att inge bekymmer, är bestämmelsen i § 42 om jordbrukskassas medlemmar. Enligt denna skulle endast i Sverige bosatta svenska undersåtar och här i landet registrerade aktiebolag, som ha till ändamål att idka jordbruk, kunna vinna delaktighet i jordbrukskassa. Oavsett det förhållandet att även ekonomiska föreningar kunna äga och driva jordbruk och sålunda kunna ha behov och gagn av medlemskap i jordbrukskassa, synes oss icke en ändring, i varje fall icke till det sämre, av nu gällande bestämmelser i detta hänseende böra äga rum.

Det är oss bekant, att ett relativt stort antal av såväl ekonomiska föreningar som kommuner äro medlemmar i jordbrukskassorna och anlita

dessas för insättningar, och skulle det givetvis icke bidraga till kasserörelsens befrämjande, om dylika medlemmar måste avvisas från kassorna. Det framhålles visserligen i propositionen, att en övergångstid av tre år skulle beredas ifrågavarande medlemmar, så att desamma skulle kunna vidtaga anstalter för erhållande av inträde i centralkassa. Enligt propositionen kan emellertid medlemskap i centralkassa beträffande ekonomiska föreningar icke vinnas av andra än sådana, som äro organiserade enligt principen med begränsad personlig ansvarighet, och då det övervägande flertalet föreningar äro organiserade såsom föreningar utan personlig ansvarighet, omöjliggöres en övergång till centralkassorna av dessa nuvarande jordbrukskassamedlemmar. Att söka förmå ifrågavarande föreningar att ändra sin organisationsform från föreningar u. p. a. till föreningar m. b. p. a. torde knappast vara möjligt.

I § 50, som reglerar jordbrukskassamedlens lånemaximum, föreskrives bl. a., att jordbrukskassans styrelse icke må till en och samma medlem utan medgivande av centralkassans styrelse utlämna lån till högre sammanlagt belopp än som motsvarar halva lånemaximum.

Enligt vår mening torde en dylik bestämmelse bli mycket svår att efterleva, och dess tillämpning torde medföra mycket stora praktiska olägenheter. Man kan exempelvis tänka sig en jordbrukskassa, där det övervägande antalet medlemmar utgöres av mindre jordbrukare, vilka vardera ha ett lånemaximum av endast något tusental kronor. Om till ex. en medlem i en dylik kassa har ett lånemaximum av endast 1,000:— kr., skulle kassans styrelse icke utan inhämtande av tillstånd från vederbörande centralkassans styrelse kunna bevilja högre lån än 500:— kr. även om den allra bästa säkerhet erbjödes.

I nu gällande författning är stadgat, att jordbrukskassans styrelse icke utan medgivande av centralkassans styrelse må bevilja en och samma medlem lån överstigande 10,000:— kr., men då denna bestämmelse synes vara mindre lämplig, föreslå vi, att jordbruksutredningens förslag, intaget i dess paragraf 49, senare delen av sista stycket, antages.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi vördsamt hemställa,

att Kungl. Maj:ts proposition måtte antagas med följande ändringar:

§ 2.

Därest jordbrukskreditkassans förbindelser
.....centralkassorna.

För jordbrukskreditkassans förbindelser svare centralkassorna i förhållande till högsta under räkenskapsåret oguldna kapitalbeloppen av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån, häri dock ej inräknad den kredit, som

centralkassa må kunna hava erhållit mot säkerhet av sådana fastighetsinteckningar, som omförmäles i § 27. Kan centralkassa icke fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd av denna ansvarighet åligger centralkassan, vare övriga centralkassor efter nyssnämnda grund ansvariga för bristen.

§ 25.

Utgår.

§ 27.

Jordbrukskassa må icke beredas kredit av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering. Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.

§ 42.

Till medlem i kassan må icke kunna antagas annan än i Sverige bosatt svensk undersåte, här i landet registrerad ekonomisk förening, här i landet registrerat aktieföretag, som har till ändamål att idka jordbruk, eller svensk kommun.

Jordbrukskassa skall bestå av minst femton medlemmar.

§ 43.

Ägare av jordbruksfastighet varmed fastighetens ägare eller brukare må vara delaktig i kassan.

Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.

Beträffande annan medlem mer än en jordbrukskassa.

§ 50.

Det högsta sammanlagda belopp varmed medlemmen är delaktig i kassan. I övrigt skall för kreditgivningen gälla, att åt en och samma medlem ej må utan medgivande av centralkassans styrelse utläm-

nas lån till högre sammanlagda belopp än som av denna styrelse bestämts.

Utan hinder av vad nyss sagts
jordbruksvärde enligt gällande taxering.

Stockholm den 5 april 1930.

P. Persson,
Trängen.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

Nils Olsson
i Rödningsberg.